

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ในจังหวัดลำปาง กรณีศึกษา: หมู่บ้านหนองละคอน” ได้ประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ประกอบกับการศึกษาวิจัยภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนดังที่ได้นำเสนอมาตั้งแต่ต้น ผู้ศึกษาได้ รวบรวมข้อมูลเหล่านี้ประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน โดยการกรอกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาใช้การ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล พื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษา โดยการจำแนกออกเป็นประเด็นตาม วัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน ซึ่งมีจำนวนเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นนักเรียน นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์บ่อยครั้ง ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่ออินเทอร์เน็ต

5.1.1 การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าระดับความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับ ปานกลางทุกประเด็น ซึ่งปัญหาอุดตันท่อระบายน้ำและคูคลองเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด และปัญหาความรำคาญทางสายตามีความรุนแรงมากที่สุด จากระดับความรุนแรงของปัญหาขยะ มูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนส่งผลให้ระดับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยรวมอยู่ใน ระดับน้อย โดยที่ประชาชนในหมู่บ้านหนองละคอนมีการจัดการเรื่องการจัดขยะมูลฝอยในภาชนะ

รองรับอย่างเหมาะสมมากที่สุด และการจัดการเรื่องยกเว้นการออกกฎระเบียบลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยน้อยที่สุด

จากการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน ทำให้ทราบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนอย่างเหมาะสมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำให้หมู่บ้านหนองละคอนมีอากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

5.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอน

ประชาชนมีส่วนร่วมของในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ วางแผนการบำบัดและการกำจัดขยะมูลฝอย รับทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอย สนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บขยะมูลฝอย เข้าร่วมกิจกรรมในการนำขยะมูลฝอยหรือวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ เรียกร้องความชอบธรรมเมื่อเกิดปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอย และเสนอวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ยกเว้น ปฏิบัติตามกฎหมายในการรักษาความสะอาดและแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา

ระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือน และการรับข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ดังนี้

ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากผู้มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี และ อายุมากกว่า 50 ปี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.และอนุปริญญา/ปวส.

ประชาชนที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากประชาชนที่เป็นแม่บ้าน

ขณะที่ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ทางด้านรายได้และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาในจังหวัดลำปาง กรณีศึกษา: หมู่บ้านหนองละคอน” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

5.2.1 การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน พบว่า มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย อาจมีสาเหตุมาจากปัญหาขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนไม่มีความรุนแรงมากนัก และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอน อาจจะไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ระดับความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาพบว่า ปัญหาความรำคาญทางสายตาเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากขยะมูลฝอยเป็นสิ่งปฏิกูลที่เหลือใช้หรือของที่ไม่ใช้แล้ว การที่ได้พบเห็นกองขยะส่งกลิ่นเหม็น มีความไม่เป็นระเบียบอยู่ในตัวมันเองจะส่งผลทำให้จิตใจหดหู่ เช่นเดียวกับกับการศึกษาของ สุภาพ ไสยวงศ์ (2536) พบว่าปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ข้อจำกัดของระยะเวลาในการจัดเก็บ สถานที่กำจัดมูลฝอย ได้ทำให้เกิดปัญหาการตกค้างของขยะมูลฝอยที่เหลือจากการจัดเก็บ เกิดความสกปรกกรุงรัง และสูญเสียทัศนียภาพอย่างต่อเนื่อง จนทำให้การจัดการขยะมูลฝอย ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จากการศึกษาของสมบูรณ์ ชันเมือง (2542) ได้สรุปการจัดการขยะมูลฝอยไว้ว่า ปัจจุบันมลพิษที่เกิดจากมูลฝอยได้ส่งผลกระทบต่อด้านต่างๆ ของครัวเรือนและชุมชนอย่างชัดเจน เช่น ปัญหาความไม่น่าดู ปัญหาเรื่องกลิ่น และอาจเป็นแหล่งแพร่พันธุ์สัตว์และแมลงนำโรค หากไม่มีการกำจัดมูลฝอยที่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครัวเรือนโดยตรง

จากการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2538 หมู่บ้านหนองละคอนถูกจัดว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นธงชัย แต่ในสภาพพื้นที่ในความเป็นจริงแล้ว พื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านหนองละคอนอยู่ภายใต้การบริหารของเทศบาลนครลำปาง ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปาง และอีกส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ

องค์กรบริหารส่วนตำบลต้นธงไชย ซึ่งการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวม การคัดแยกประเภทมูลฝอย การขนส่งมูลฝอย และการกำจัดหรือการทำลายมูลฝอย แม้ว่าพื้นที่ภายในหมู่บ้านหนองละคอนจะอยู่ภายใต้การบริหารและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่แตกต่างกันก็ตาม การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนมีลักษณะที่เหมือนกันการจัดการในด้านการเก็บรวบรวม และ การคัดแยกประเภทมูลฝอย ทางหมู่บ้านหนองละคอนได้ดำเนินการจัดการตนเอง โดยการจ้างพนักงานเพื่อปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมมูลฝอยจากแต่ละหลังคาเรือนที่นำมาวางไว้หน้าบ้าน ในอัตราจ้างเดือนละ 4,100 บาท ซึ่งหลังคาเรือนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลต้นธงไชย จะได้รับภาระรองรับมูลฝอยที่ผลิตจากขางรถยนต์ หลังคาเรือนละ 1 ใบ ส่วนหลังคาเรือนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปาง ต้องจัดเตรียมภาระรองรับ

มูลฝอยด้วยตนเอง เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมมูลฝอย คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะมูลฝอย ในอัตราหลังคาเรือนละ 20 บาท เท่านั้น ซึ่งรายได้ที่ได้รับจากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ทางหมู่บ้านหนองละคอนจะเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง

ปัจจุบันพบว่า ในแต่ละหลังคาเรือนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปาง ไม่ได้มีการจัดตั้งถังรองรับมูลฝอยหน้าบ้าน เนื่องจาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่นๆ ได้นำขยะมูลฝอยมาทิ้งไว้ในถังรองรับมูลฝอยเป็นจำนวนมากและบ่อยครั้ง ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในหมู่บ้านหนองละคอนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยมีปริมาณมากเกินกว่าที่จะรองรับ และปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น ซึ่งการหมักหมมของขยะมูลฝอยได้ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์และความสกปรกให้กับบริเวณข้างเคียง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537) ดังนั้น จึงดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตนเอง โดยการไม่จัดตั้งถังรองรับมูลฝอยหน้าบ้าน และนำขยะมูลฝอยบรรจุในถุงขยะออกมาตั้งไว้หน้าบ้านก่อนระยะเวลาในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ซึ่งมีความถี่ในการเก็บขนขยะมูลฝอยวันเว้นวัน และอยู่ในช่วงระหว่างเวลา 03.00 ถึง 05.00 น. อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาในลักษณะนี้ ได้ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเวลาในการเก็บขนขยะมูลฝอยคลาดเคลื่อน

หลังจากพนักงานเก็บขนขยะมูลฝอยในแต่ละหลังคาเรือนแล้วจะนำขยะมูลฝอยไปรวบรวมในบริเวณสถานที่ขนถ่ายขยะมูลฝอยที่เตรียมไว้ ซึ่งพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปางจะเก็บรวบรวมมูลฝอยไปยังบริเวณใกล้สนามเด็กเล่น และมีการจัดตั้งถังบรรจุขยะมูลฝอยขนาดใหญ่ที่มีความจุ 8 ลูกบาศก์เมตร และมีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางวา 1 ในราคา 50,000 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลนครลำปาง (เทศบาลนครลำปาง, 2546)

ขณะที่พื้นที่ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลต้นธงไชยจะเก็บรวบรวมมูลฝอยไปยังบริเวณท้ายหมู่บ้าน หลังจากนั้นพนักงานจะนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้ มาคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอยอันตราย

ขยะมูลฝอยเปียก ได้แก่ พวกเศษอาหาร เศษพืชผัก เปลือกผลไม้ อินทรีย์วัตถุที่สามารถย่อยสลายเน่าเปื่อยง่าย มีความชื้นสูง และส่งกลิ่นเหม็นได้รวดเร็ว ขยะมูลฝอยแห้ง ได้แก่ พวกเศษกระดาษ แก้ว โลหะ ไม้พลาสติก ยาง เป็นขยะมูลฝอยที่สามารถเลือกวัสดุที่ยังมีประโยชน์กลับมาใช้ได้อีก และนำไปสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน ขยะมูลฝอยอันตราย ได้แก่ ของเสียที่เป็นพิษ มีฤทธิ์กัดกร่อนและระเบิดง่าย ต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษ เช่น สารฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟ เป็นต้น (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2540) ภายหลังจากคัดแยกขยะมูลฝอย พนักงานจะนำขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ไปจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ส่วนขยะมูลฝอยประเภทอื่นๆ จะนำไปรวบรวมไว้เพื่อรอการขนส่งมูลฝอย และการกำจัดหรือทำลายต่อไป การจัดการด้านการเก็บรวบรวมและการคัดแยกประเภทมูลฝอยดังกล่าวเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2544) ที่พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของบ้านดงม่อนกระหิง ได้ดำเนินการจัดการด้วยตนเองในเรื่องการเก็บขยะ การจ้างแรงงานเพื่อปฏิบัติงาน การดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะ การบริหารกองทุนขยะ และการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเอง

ด้านการขยะมูลฝอย และการกำจัดหรือทำลายมูลฝอย เป็นความรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปาง และองค์กรบริหารส่วนตำบลต้นธงไชย ในการจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาบริหารจัดการ ซึ่งได้ดำเนินการบรรทุกขยะมูลฝอยที่แยกออกเป็นแต่ละประเภทแล้ว ไปยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย บริเวณบ้านกล้วยแพะ ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้วยการดำเนินการฝังกลบขยะมูลฝอยที่มีความเหมาะสม

นอกจากนี้ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนมีการจัดการขยะมูลฝอยน้อย อาจเกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในบางประเภทเท่านั้น ขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอยได้รับความสนใจน้อย เช่น การรวบรวมมูลฝอย การแยกมูลฝอย และ การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งบางครั้งก็ต้องใช้ทักษะหรือความชำนาญในการปฏิบัติและเป็นเรื่องที่ยู่ยากเสียเวลา และในด้านการบริหารจัดการมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ยังไม่มีที่แน่นอน ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะนำมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ การนำขยะมูลฝอยไปจำหน่ายในบางประเภทก็ไม่มีผู้รับซื้อ หรือในบางครั้งก็รับซื้อในราคาที่ถูกลง ไร่ก็ตาม จากการศึกษากา

ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนส่วนใหญ่ มีการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการทิ้งขยะมูลฝอยในภาชนะรองรับอย่างเหมาะสมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหาความสกปรกกรุงรัง ไม่มีพฤติกรรมมั่งง่าย ทิ้งขยะมูลฝอยในภาชนะที่รองรับจะทำให้เกิดการจับเก็บขยะมูลฝอยได้สะดวกและรวดเร็ว ขณะที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนมีการจัดการด้านการออกกฏระเบียบลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนน้อยที่สุด เนื่องจากการกำหนดนโยบายและกฏระเบียบเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมาย เป็นการออกกฏจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด พ.ศ. 2535 เช่น มาตรา 31 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งใดๆ ลงบนถนน” หรือ ฟื้นรถโดยสาร หรือทิ้งมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกภาชนะ หรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ ประชาชนส่วนใหญ่แทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกกฏระเบียบ นอกจากนี้แม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนก็ตาม การบังคับใช้กฏระเบียบในการลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร และยังไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้น การออกกฏระเบียบลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท และเข้าร่วมกับการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธ์ (2544) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฏเกณฑ์หรือนโยบายต้องอาศัยการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากประชาชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

ดังนั้นเมื่อชุมชนมีความเจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จึงเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำเป็นจะต้องดูแลและกำจัดขยะมูลฝอยให้หมดสิ้นไปในแต่ละวัน และจากการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับภายหลังจากการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมเป็นอย่างมาก เมื่อมีการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการจัดการและมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมกับชุมชนจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งผลให้หมู่บ้านมีอากาศที่บริสุทธิ์ ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคต่างๆ ที่เกิดจากกองขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ แพร่เชื้อโรคสู่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธ์ (2544) พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านดงม่อนกระทิงได้ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยและลดปัญหาต่อ

สิ่งแวดล้อม ปัญหายยะมูลฝอยนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจาก ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี จนเกินขีดความสามารถของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะรองรับหรือแก้ปัญหาได้ จึงก่อให้เกิดมลพิษจากมูลฝอย ดังนั้นในการควบคุมและป้องกันต้องใช้มาตรการเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย การกำหนดให้มีการแยกขยะมูลฝอยเพื่อความสะดวกในการกำจัด และการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็นมาตรการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2535) นอกจากนี้ การจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมเป็นการกำจัดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยทำให้เกิดรายได้จากการนำขยะมูลฝอยไปขาย และปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องกำจัดลดลง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนพยายามปฏิบัติตามแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย และคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม

5.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนโดยรวมในระดับน้อย อาจมีสาเหตุมาจากสภาพสังคมที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนส่วนใหญ่ต้องมีการออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือนอกหมู่บ้าน ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากนัก แม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ตาม รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตและการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปด้วยความเคยชิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในการเสนอวิธีการจัดการมูลฝอย เนื่องจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ต่างคิดว่าการจัดการหรือการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่เฉพาะของรัฐไม่ใช่หน้าที่ของตน และวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นแนวทางจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนำเสนอให้ประชาชนปฏิบัติตามมากกว่าการเสนอแนวทางจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่เคยชินกับการขึ้นนำหรือการสั่งการซึ่งยังไม่คุ้นเคยกับแนวทางการพัฒนารูปแบบนี้ ทางระบบราชการเองก็เคยชินกับการตั้งการและมีระบบนโยบายจากข้างบนลงมาให้ความสำคัญในความสัมพันธ์แบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่จริงจังหรือไม่เข้าใจเพียงพอในเรื่องการมีส่วนร่วม (ชูเกียรติ ธีสุวรรณ์, 2546)

ปัญหาความขัดแย้งส่วนบุคคลระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านหนองละคอนด้วยกันก็อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อย เนื่องจากในการประชุมหมู่บ้านที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน และแสวงหาแนวทางในการดำเนินการภายในหมู่บ้าน เมื่อประชาชนฝ่ายหนึ่ง

เสนอความคิดหนึ่งแนวทางในการจัดการภายในหมู่บ้าน ประชาชนอีกฝ่ายหนึ่งมักจะไม่นิยมรับความคิดเห็น โดยไม่มีการคิด พิจารณา และไตร่ตรองถึงเหตุผลที่ถูกต้อง ความขัดแย้งภายในหมู่บ้านดังกล่าว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความเมือหน่าย และมักจะไม่ว่าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านที่มีอยู่ไม่มากนัก หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในหมู่บ้านจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการต่าง ๆ ลดน้อยอย่างแน่นอน ดังนั้นการการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อประชาชนมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม สร้างความสามัคคีและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินการของหมู่บ้านด้วยตนเอง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านหนองละคอนจะเป็นส่วนช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยประสบความสำเร็จและพัฒนาหมู่บ้านอย่างเข้มแข็ง

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาความ

สะอาดเป็นการดำเนินการที่ประชาชนในหมู่บ้านหนองละคอนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพร้อมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน ดังนั้นหากประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนได้ร่วมรับทราบปัญหาขยะมูลฝอย แสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางแก้ไข เข้าร่วมการวางแผนดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนงบประมาณ เรียกร้องความชอบธรรม และร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ชุมชนหรือกฎหมายกำหนดไว้อย่างจริงจัง จะช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยประสบความสำเร็จด้วยความรวดเร็ว เช่น การทิ้งขยะมูลฝอยลงในถังรองรับที่จัดเตรียมไว้อย่างเหมาะสม มีการดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัด ใช้ถุงดำบรรจุขยะมูลฝอยแบ่งตามประเภท และมีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

ดังนั้น จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้องร่วมแสวงหา และสร้างสรรค์รูปแบบวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสนองความต้องการของชุมชน โดยการร่วมวางแผนนโยบายหรือแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหามขยะมูลฝอย ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจนปรับปรุงการดำเนินการจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์สูงสุดอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชัย ลักขณธ์รุจิ (2541) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนและตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย จะเป็นส่วนสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนาชุมชนในอดีตได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลภายนอกชุมชน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถของคนในชุมชนและความ

ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จึงทำให้การพัฒนาล้มเหลวขาดประสิทธิภาพ ต่อมาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ค้ำถึงพลังชุมชน และยึดประชาชนในพื้นที่เป็นที่ตั้ง ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชน จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาย่างถูกต้องตรงตามสาเหตุของปัญหา ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และแสวงหาทางออกด้วยตนเอง เพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างถาวรและยั่งยืน ดังนั้น พลังชุมชนที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็งจะเป็นรากฐานในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน

5.2.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอน ระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ (1) อายุ (2) ระดับการศึกษา (3) ประสบการณ์ทำงาน (4) รายได้ (5) การรับข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน ซึ่ง ประกอบด้วย (1) อายุ (2) ระดับการศึกษา (3) ประสบการณ์ทำงาน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนที่ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เป็นช่วงวัยของการศึกษาและมีพัฒนาการทางด้านสมองอย่างเต็มที่ เป็นวัยแห่งหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ผลลัพธ์ของพฤติกรรมในวัยนี้จะมีผลต่อบุคคลในระยะยาวในช่วงวัยอื่นต่อมา ทั้งด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตคู่ เจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง จะแสดงให้เห็นว่าต้องการการยอมรับจากชุมชน และถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แต่กระนั้นเป็นวัยที่รักความยุติธรรมอย่างรุนแรง มักจะทนไม่ได้ และมีปฏิกริยา ถ้าได้พบเห็นบุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรม ต้องการจะเข้าช่วยเหลือ (พรพิมล เจริญนาครินทร์, 2536) นอกจากนี้ยังได้รับการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาจากสถาบันการศึกษา รวมทั้งได้รับการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นประชาชนกลุ่มนี้มีความพร้อมในการปฏิบัติตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างจริงจัง และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพ เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ที่ถูกต้อง จะนำไปสู่การเป็นแกนนำที่เข้มแข็งในการพัฒนาหมู่บ้านหนองละคอนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของวิชัย ลักษณะรุจิ (2541) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากกว่ากลุ่มอื่น

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้จัดกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา และบรรจุเป็นรายวิชาพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยที่สุด เนื่องจากประชาชนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือแทบจะไม่ได้เลย และโอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนี้ประชาชนที่มีการศึกษาน้อยส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีเข้ามามีบทบาทส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาของ ชัชพล โปธิสุวรรณ (2542) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับมัธยมต้นมีคะแนนพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายจากบ้านเรือนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปานกลางคือ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หรือ ปวช. เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า แสดงให้เห็นว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูง ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างดีไม่ได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ อาจมีสาเหตุมาจากการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในหน้าที่การงานสร้างความมั่งคั่งทางการเงินให้กับครอบครัว จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือเสียสละเพื่อส่วนร่วมมากนัก

จากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนหรือนักศึกษาเป็นวัยที่เปิดกว้างหรือเปิดรับข้อมูลความรู้ มีการเรียนรู้และรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ประกอบการส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาที่พยายามสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้นักเรียนหรือนักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันห์สุดา พรหมไชย (2543) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย และโครงการคัดแยกมูลฝอยของ โรงเรียน วิธีการลดปริมาณมูลฝอย ได้แก่ การคัดแยกวัสดุสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ได้นำมาใช้ซ้ำ และลดการบริโภคที่มีบรรจุภัณฑ์หลายชั้นตอนรวมทั้งวิธีการคัดแยก ควรแยกและเก็บรวบรวมมูลฝอยแต่ละชนิดลงในถังแต่ละใบไม่ให้ปะปนกันทำให้เกิดการกำจัดอย่างถูกต้อง ดังนั้นจากหลักการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและการจัดการ

ขยะมูลฝอยแบบครบวงจรมีความจำเป็นต้องจัดให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะองค์ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำกลับ ไปใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นการกำจัดและการลดปริมาณขยะมูลฝอยอย่างผสมผสาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ดังนี้

ผลการศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระหว่างประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการจัดการขยะมูลฝอย จำแนกตามรายได้พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของการศึกษาของ บริษัท เอ็นไวท์เทค คอนซัลแต้นท์ จำกัด (2535) พบว่า ปัจจัยรายได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการจัดการน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี

ผลการศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม พบว่า ระหว่างคะแนนการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการจัดการขยะมูลฝอย จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพบว่า ประชาชนที่มีการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ จินตนา เป็ยสวน (2538) ที่พบว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและการศึกษาของธนาพร ประสิทธิ์นราพันธ์ (2544) ที่พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากผู้นำชุมชนส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนการสนับสนุนของสำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และเทศบาลนครลำปาง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะนำไปสู่แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ความขัดแย้งภายในหมู่บ้านหนองละคอนอาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน และกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมและแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะอำนวยความสะดวกในการจัดตั้งอุปกรณ์ที่ใช้บรรจุขยะมูลฝอยในชุมชน เช่น ถูดำและถังบรรจุขยะมูลฝอยให้เพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอยและสามารถขนถ่ายได้สะดวกรวดเร็ว
4. ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้กลุ่มนักเรียนและนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองละคอนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น โดยให้เป็นแกนนำเพื่อชักจูงสมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย
5. การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอน ดังนั้นควรจะมีการส่งเสริมให้มีการสอดแทรกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในชั้นเรียนมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนก่อนที่จะนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี
2. ควรจะมีการศึกษากระบวนการขยะมูลฝอยหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่และการนำกลับมาใช้ใหม่ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน
3. ควรจะมีการศึกษาถึงปัจจัยด้านสถานภาพ ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
4. ควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
5. ควรจะมีการศึกษาถึงความขัดแย้งภายในชุมชนที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน